

Received: May 27, 2025; Revised: September 26, 2025; Accepted: March 17, 2026

การผลิต การตลาด และแนวทางการส่งเสริมแพะเนื้อ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์
Production, marketing and guidelines for extension of meat goat
in Nongki District, Buriram Province

ศิวาลัยกร โพนยะพันธ์¹ และสุกัลยา เชิญขวัญ^{1*}
Siwalaikon Phonyapanh¹ and Sukanlaya Choenkwan^{1*}

¹คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

¹Faculty of Agriculture, Khon Kaen University, Khon Kaen Province

*Corresponding Author E-mail Address : sukanl@kku.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ พร้อมทั้งอธิบายกระบวนการผลิตและการตลาด และเสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตและการตลาดแพะเนื้อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้ออำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 53 ราย และผู้รวบรวมแพะเนื้อจำนวน 2 คน และจัดเวทีประชุมกลุ่มตัวแทนเกษตรกร 25 ราย ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 62.26) อายุเฉลี่ย 52.32 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีพหลักคือเกษตรกร มีประสบการณ์เลี้ยงแพะเนื้อเฉลี่ย 3.36 ปี รายได้รวมเฉลี่ย 147,098.11 บาทต่อปี โดยเป็นรายได้จากแพะเนื้อ 33,826.42 บาท การเลี้ยงส่วนใหญ่เป็นแบบขังคอก (ร้อยละ 81.13) ใช้อาหารทั้งหยาบและสำเร็จรูป แหล่งความรู้หลักมาจากเพื่อนบ้านและสื่อโซเชียล และทุกคนให้วัคซีนและยาป้องกันโรคอย่างเหมาะสม รูปแบบการจำหน่ายแพะแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ลูกแพะเพื่อทำพันธุ์หรือเป็นแพะขุน แพะขุนเล็ก แพะขุนใหญ่ โดยแพะขุนจะมีการซื้อขายแบบตกลงราคาตามน้ำหนักกับพ่อค้าคนกลาง และแพะปลดมักจะเน้นไปที่ตลาดที่ต้องการเนื้อแพะในราคาประหยัด แนวทางการส่งเสริมประกอบด้วย 1) การพัฒนาการผลิตและควบคุมคุณภาพ 2) การขยายช่องทางการตลาด 3) การเสริมสร้างความรู้และทักษะเกษตรกร และ 4) การรวมกลุ่มและพัฒนาสถาบันเกษตรกร

คำสำคัญ: แพะเนื้อ แนวทางการส่งเสริมแพะเนื้อ จังหวัดบุรีรัมย์

Abstract

This study aimed to examine the socio-economic characteristics of meat goat farmers, describe production and marketing practices, and propose strategies to enhance production and marketing efficiency in Nong Ki District, Buriram Province. Data were collected through structured interviews with 53 farmers and two traders, as well as a focus group with 25 farmer representatives. The findings showed that most farmers were male (62.26%), with an average age of 52.32 years. Most had attained a primary school education and agriculture was their main occupation. They had an average of 3.36 years of goat farming experience and an annual household income of 147,098.11 THB, of which 33,826.42 THB came from goat production. Pen-based rearing (81.13%) was predominant, with feed consisting of both roughage and concentrates.

Knowledge was mainly acquired from neighbors and social media, and all farmers practiced proper vaccination and disease prevention. Meat goat marketing including kids for breeding or fattening, small and large fattened goats, and culled goats were typically sold to middlemen based on weight-negotiated prices. Development strategies recommended were improving production and quality control, expanding market channels, enhancing farmers' knowledge and skills, and promoting group formation and institutional strengthening.

Keywords: Meat goat, Meat goat promoting, Buriram

บทนำ

ในปัจจุบัน แพะถือเป็นสัตว์เคี้ยวเอื้องเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อเกษตรกร เนื่องจากแพะสามารถเลี้ยงและดูแลง่าย ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย และมีต้นทุนการเลี้ยงต่ำ นอกจากนี้ เนื้อแพะยังเป็นแหล่งโปรตีนที่มีคุณค่าทางอาหารสูงและธาตุเหล็กได้เทียบเท่ากับเนื้อสัตว์อื่น ๆ ทำให้มีความต้องการจากประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้วเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในกลุ่มประเทศอาเซียน ประเทศไทยจัดเป็นอันดับที่ 6 ในการเลี้ยงแพะเนื่องจากทั้งสิ้น 10 ประเทศ โดยมีแนวโน้มการบริโภคแพะเนื้อเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Department of Livestock Development, 2022) ตลาดแพะเนื้อของประเทศไทยมีทั้งการส่งออกและการบริโภคภายในประเทศ โดยในแต่ละปีมีการส่งออกประมาณ 150,000-180,000 ตัว ซึ่งตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย ลาว และเวียดนาม ขณะเดียวกัน การบริโภคภายในประเทศอยู่ที่ประมาณ 80,000-100,000 ตัวต่อปี สำหรับราคาจำหน่ายแพะเนื้อพบว่า แพะเพศผู้มีราคาประมาณ 120-130 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนแพะเพศเมียมีราคาประมาณ 80-100 บาทต่อกิโลกรัม (Office of Agricultural Economics Region 12, 2022)

การเลี้ยงแพะในประเทศไทยโดยทั่วไปเกษตรกรจะเลี้ยงแพะเป็นอาชีพรองร่วมกับกิจกรรมทางการเกษตรอื่น ๆ เช่น การทำสวน ทำไร่ ทำนา และการประมง เนื่องจากแพะต้องการพื้นที่การเลี้ยงน้อยและสามารถให้ผลผลิตได้ทั้งเนื้อ นม หนัง และขน ถือเป็นข้อได้เปรียบที่สำคัญเมื่อเทียบกับการเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่น (Hongsapak, 2013) ประเทศไทยเลี้ยงแพะเนื้ออยู่ทุกภูมิภาค แบ่งเป็นเขตปศุสัตว์ จำนวน 9 เขต โดยมีแพะทั้งหมด จำนวน 1,244,210 ตัว จากครัวเรือนเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ 83,493 ครัวเรือน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการเลี้ยงแพะเนื้อทั้งหมด 241,344 ตัว จากครัวเรือนเกษตรกร 10,733 ครัวเรือน โดยจังหวัดที่มีการเลี้ยงแพะมากที่สุดคือจังหวัดนครราชสีมา อย่างไรก็ตามจำนวนแพะเนื้อในปัจจุบันยังนับว่ามีจำนวนน้อยเนื่องจากมีแนวโน้มความต้องการบริโภคแพะเนื้อมากขึ้น ส่งผลให้ตลาดการค้าแพะเนื้อไม่เพียงพอต่อความต้องการ (Department of Livestock Development, 2021)

จังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอหนองกี่เป็นพื้นที่ที่มีการเลี้ยงแพะเนื้อสูงที่สุด มีแพะเนื้อจำนวน 14,343 ตัว จากครัวเรือนเกษตรกร 815 ราย การเลี้ยงแพะเนื้อในพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจครัวเรือน แต่ยังคงมีปัญหาด้านการจัดการ การคัดเลือกพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ การรักษาสุขอนามัย และการตลาด ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรขาดอำนาจในการต่อรองราคาและถูกผู้รับซื้อหรือพ่อค้าคนกลางเอาเปรียบ จากปัญหาดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการยกระดับระบบการผลิตและการตลาดของแพะเนื้อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การนำแนวคิดการจัดการห่วงโซ่อุปทาน มาประยุกต์ใช้ จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหาซึ่งการจัดการห่วงโซ่อุปทานคือ กระบวนการวางแผน การนำไปปฏิบัติ และการควบคุมกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับกระแสสินค้าและบริการ ตั้งแต่การจัดการวัตถุดิบไปจนถึงการส่งมอบสินค้าถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้าย รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนดังนั้นการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้จัดหาวัตถุดิบ ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และลูกค้า ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ลดต้นทุน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดแพะเนื้อ รวมถึงเสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตและการตลาดแพะเนื้อในพื้นที่อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในระบบการผลิตและการตลาดแพะเนื้อให้ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดที่เพิ่มขึ้นและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกรรายย่อยที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของพื้นที่ศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในอนาคต และสามารถนำไปปรับใช้ในพื้นที่อื่นต่อไป

วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในรอบการเลี้ยงปี พ.ศ. 2565 ในเขตอำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 53 ราย 2) ผู้รวบรวมแพะเนื้อทั้งในและนอกพื้นที่ อำเภอหนองกี่ ที่มีประสบการณ์จำหน่ายแพะเนื้อไม่น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 2 คน และ 3) ตัวแทนเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อจำนวน 25 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิดประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกษตรกร ส่วนที่ 2 ระบบการผลิตและจำหน่ายแพะเนื้อ ส่วนที่ 3 ปัญหาที่พบในการเลี้ยงแพะเนื้อการรับมือกับปัญหา และความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อ และส่วนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงแพะเนื้อ และรวบรวมข้อมูลโดยการจัดเวทีประชุมกลุ่มตัวแทนเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อจำนวน 25 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลผู้รวบรวมแพะเนื้อที่ 1 และผู้รวบรวมแพะเนื้อที่ 2 ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้ข้อมูล ส่วนที่ 2 การรับซื้อ จำหน่าย อุปสรรคที่พบและการรับมือกับปัญหา ส่วนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการแพะเนื้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกตามประเด็นข้อมูล ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) นำเสนอข้อมูลในลักษณะการบรรยายหรือพรรณนา 2) ระบบการผลิตและจำหน่ายแพะเนื้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำมาเรียบเรียงหาความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ และนำเสนอในลักษณะการบรรยายหรือพรรณนา 3) ปัญหาที่พบในการเลี้ยงแพะเนื้อการรับมือกับปัญหา และความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำมาเรียบเรียงหาความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ และนำเสนอในลักษณะการบรรยายหรือพรรณนา 4) แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงแพะเนื้อ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำมาเรียบเรียงหาความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ และนำเสนอในลักษณะการบรรยายหรือพรรณนา พร้อมทั้งการนำเสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงแพะเนื้อต่อไป

ผลการวิจัย และการอภิปรายผล

1. ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 62.26) มีอายุเฉลี่ย 52.32 ปี จัดว่าเป็นกลุ่มเกษตรกรสูงวัยซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอาชีพและการเข้าถึงเทคโนโลยีใหม่ ๆ และส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 43.40) อาชีพหลักคือเกษตรกร (ร้อยละ 50.94) มีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ย 147,098.11 บาทต่อปี การเลี้ยงแพะจึงเป็นเพียงอาชีพเสริมที่สร้างรายได้เฉลี่ย 33,826.42 บาทต่อปี คิดเป็นสัดส่วนประมาณหนึ่งในสามของรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน และเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81.13) ต้องพึ่งพาการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการทำเลี้ยงแพะนอกจากนี้ เกษตรกรทั้งหมดในพื้นที่เป็นรายย่อยและ ไม่มีการรวมกลุ่มหรือจดทะเบียนกลุ่มผู้เลี้ยงแพะอย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลให้ ขาดอำนาจต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต และยังขาดการเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถยกระดับการผลิตและการตลาดให้มีประสิทธิภาพได้อย่างยั่งยืน

2. วิธีการเลี้ยง ดูแล และการจัดการด้านสุขภาพ

2.1 รูปแบบการเลี้ยง

เกษตรกรในอำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การเลี้ยงแพะเนื้อเฉลี่ย 3.36 ปี จำนวนแพะเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 26 ตัว ขนาดพื้นที่เลี้ยงที่น้อยกว่า 1 ไร่ (ร้อยละ 100) และการพึ่งพาแรงงานครัวเรือน 1-2 คนเป็นหลัก (ร้อยละ 67.92) เกษตรกรนิยมใช้ลูกผสมพันธุ์บอร์ (ร้อยละ 100) โดยเลือกใช้พ่อพันธุ์เพียง 1 ตัวต่อฟาร์ม (ร้อยละ 92.45) อาหารสัตว์มาจากวัตถุดิบท้องถิ่น เช่น กระถินและหญ้าเนเปีย โดยใช้อาหารข้นหรือสำเร็จรูปในสัดส่วนน้อยเพื่อลดต้นทุนการผลิต โรงเรือนส่วนใหญ่อยู่ใกล้บ้านหรือในเขตชุมชน (ร้อยละ 52.83) เนื่องจากข้อจำกัดด้านที่ดินและทุนทรัพย์ของเกษตรกร

ผลการศึกษาสะท้อนว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีประสบการณ์การเลี้ยงแพะในระยะเวลาไม่ยาวนานนัก ซึ่งสอดคล้องกับ Inbun & Wilalai (2021) ที่ศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ส่วนใหญ่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี การที่เกษตรกรยังใหม่ต่ออาชีพนี้บ่งชี้ถึงศักยภาพในการขยายตัวของอาชีพ แต่ขณะเดียวกันก็อาจเผชิญข้อจำกัดด้านความรู้และทักษะในการจัดการฟาร์มอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการขยายพันธุ์ การที่เกษตรกรเลือกใช้พ่อพันธุ์เพียง 1 ตัว สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ (Wattanachan et al., 2021) ที่ระบุว่าพ่อพันธุ์ 1 ตัว สามารถผสมกับแม่พันธุ์ได้ประมาณ 25-30 ตัวต่อรอบ รูปแบบการเลี้ยงแบบขังคอกยังสอดคล้องกับ Manwicha et al. (2018) ที่ชี้ว่าการเลี้ยงแบบขังคอกโดยมีอาหารหยาบเพียงพอส่งผลให้แพะเจริญเติบโตได้ดีกว่าการเลี้ยงแบบปล่อยแปลง ทั้งนี้ ที่ตั้งโรงเรือนในพื้นที่ศึกษาซึ่งมักตั้งอยู่ใกล้บ้านหรือในเขตชุมชนอาจขัดแย้งบางส่วนกับแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี Good Agricultural Practices (GAP) ที่ว่าโรงเรือนควรตั้งอยู่ห่างจากชุมชน ปลอดภัยจากปัญหาน้ำท่วม และมีเส้นทางคมนาคมสะดวก เพื่อสนับสนุนระบบการเลี้ยงที่ได้มาตรฐานและยั่งยืน

2.2 การดูแลสุขภาพ

เกษตรกรใช้ยารักษาโรคและเวชภัณฑ์ แม้มีต้นทุนสูงขึ้น แหล่งน้ำที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นน้ำประปาและบ่อบาดาล (ร้อยละ 84.91) ซึ่งจัดเป็นแหล่งน้ำสะอาดและเพียงพอต่อความต้องการของแพะ

อย่างไรก็ตามแม้เกษตรกรตระหนักถึงการใช้อยาและแหล่งน้ำสะอาด แต่การพึ่งพาพ่อพันธุ์เพียงตัวเดียวอาจส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางพันธุกรรม จำเป็นต้องมีระบบสนับสนุน เช่น การแลกเปลี่ยนพ่อพันธุ์ในชุมชน เพื่อคงไว้ซึ่งประสิทธิภาพและคุณภาพของพันธุ์ ในด้านการจัดการน้ำ ผลการศึกษายืนยันความสำคัญของการใช้น้ำสะอาด ซึ่งสอดคล้องกับ Pontong et al. (2025) ที่เน้นว่าความเพียงพอและความสะอาดของน้ำมีผลโดยตรงต่อสุขภาพ การเจริญเติบโต และประสิทธิภาพการผลิตแพะ

2.3 การเข้าถึงข้อมูลและความรู้

เกษตรกรส่วนใหญ่ยังใหม่ต่อการเลี้ยงแพะ จึงอาจมีข้อจำกัดด้านความรู้และทักษะในการจัดการฟาร์ม การฝึกอบรมหรือการสนับสนุนองค์ความรู้ส่วนใหญ่ได้เครือข่ายเกษตรกร (ร้อยละ 77.36) และสื่อโซเชียล การจัดการฟาร์มยังคงเป็นไปตามภูมิปัญญาท้องถิ่นมากกว่ามาตรฐานเชิงอุตสาหกรรม

ผลการศึกษาสอดคล้องกับรายงานในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนที่ระบุว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีประสบการณ์การเลี้ยงแพะในระดับต่ำ และระบบฟาร์มยังคงพึ่งพาทรัพยากรในครัวเรือนเป็นหลัก (Department of Livestock Development Region 8, 2020) ขณะเดียวกัน การศึกษาที่จังหวัดนครปฐมสะท้อนถึงความจำเป็นในการสนับสนุนด้านการฝึกอบรมและการจัดการฟาร์มเพิ่มเติม ซึ่งยืนยันข้อจำกัดด้านความรู้และทักษะของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะรายใหม่ (Supat & Pusanisa, 2021) นอกจากนี้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับมาตรฐานฟาร์ม เช่น Good Farm Management (GFM) และ Good Agricultural Practices (GAP) พบว่า เกษตรกรจำนวนมากยังคงพึ่งพาการใช้วัตถุดิบท้องถิ่นและการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งเหมาะสมกับบริบทที่มีข้อจำกัดด้านต้นทุน แต่ยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการผลิตเชิงอุตสาหกรรมอย่างเต็มรูปแบบ (Sorabut et al., 2021; Tongkaemkaew, 2023)

3. กระบวนการเลี้ยงแพะเนื้ออำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

Figure 1 แสดงวงจรชีวิตของแพะเนื้อเริ่มต้นตั้งแต่ระยะลูกแพะ ซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 0-3 เดือน ช่วงแรก (0-1 เดือน) ลูกแพะจะกินนมแม่เป็นหลัก ต่อมาเมื่ออายุได้ 2-3 เดือน จะเริ่มหัดกินอาหารหยาบควบคู่กับนมแม่ เมื่อเข้าสู่เดือนที่ 3 เกษตรกรจะทำการแยกลูกแพะออกจากแม่ เพื่อเข้าสู่ระยะหย่านม และเข้าสู่การเลี้ยงแบบแพะขุนเล็ก (อายุ 3-5 เดือน) โดยในช่วงนี้จะมีการให้อาหารใบกระถินวันละ 2 ครั้ง คือในช่วงเช้า (เวลา 09.00-10.00 น.) และช่วงเย็น (เวลา 16.00-17.00 น.) พร้อมทั้งมีการถ่ายพยาธิด้วยวิธีฉีดยาหรือการกรอกยา เมื่อแพะมีอายุครบ 6 เดือน ขึ้นไป จะถูกจัดอยู่ในกลุ่มแพะขุนใหญ่ (อายุ 6 เดือน ถึง 4 ปี) โดยจะได้รับการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ทั้งการถ่ายพยาธิ การฉีดวัคซีน และการบำรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเติบโต แพะขุนใหญ่บางส่วนจะถูกคัดเลือกเป็นพ่อพันธุ์หรือแม่พันธุ์ตามสมรรถภาพร่างกาย ซึ่งพ่อพันธุ์แพะเนื้อ แม่พันธุ์แพะเนื้อ มีอายุสูงสุด 14 ปี เป็นช่วงอายุที่มีความเหมาะสมในการขยายพันธุ์แพะเนื้อ

สอดคล้องกับ (Wattanachan et al., 2021) ที่ว่า การคัดแพะเป็นพ่อพันธุ์แพะควรมีอายุอยู่ในช่วง 1 ถึง 5 ปี ไม่ใช่พ่อพันธุ์ที่อายุน้อยหรืออายุมากเกินไป โดยที่พ่อพันธุ์มีน้ำหนักประมาณ 40-60 กิโลกรัม มีลักษณะภายนอก คือ ลำคอมีขนขึ้น

```

graph TD
    subgraph Feeding_Regimes
        A[0-1 month: Milk feeding]
        B[Grass feeding (Morning & Afternoon)  
3 months Deworming/Vaccination]
        C[Grass feeding (Morning & Afternoon)  
1 year Deworming/Vaccination-Tonics]
    end

    A --> D[Kid goat  
(0-3 months)]
    B --> E[Small fattening goat  
(3-5 months)]
    C --> F[Large fattening goat  
(6 months - 4 years)]

    D --> E
    E --> F
    F --> G[Sold  
100]

    D --> H[Separate the doe and kid from the flock.]
    H --> I[Postpartum goat]
    I --> J[Goats have a gestation period of about 150 days.]
    J --> K[Sire  
(1-4 years)]
    J --> L[Dam  
(1-4 years)]

    K --> M[Healthy and sound]
    L --> M
    M --> N[Leucaena, Napier, Concentrate (2 meals)  
Dewormed pre-breeding/  
Vaccinated/Supplemented]
    N --> O[Culled goat  
Over 4 years old / Incurable illness]
    O --> P[Sold  
50]

    E --> Q[Sold  
100]
  
```

The flowchart illustrates the production cycle of goats, starting from birth and feeding regimes. It details the stages of growth (Kid goat, Small fattening goat, Large fattening goat) and the management practices involved, including separation of the doe and kid, gestation, and breeding. The cycle concludes with the sale of goats or their culling due to age or illness.

4. การจำหน่ายแพะเนื้อ

1) ลูกแพะ การจำหน่ายลูกแพะมุ่งเน้นไปที่ตลาดการเลี้ยงทำพันธุ์หรือนำไปเลี้ยงต่อเพื่อเพิ่มน้ำหนั กก่อนที่จะนำไปจำหน่ายเป็นแพะพันธุ์หรือแพะขุน โดยรูปแบบการจำหน่ายลูกแพะของเกษตรกรแบ่งเป็น 2 ช่องทางหลัก คือ พ่อค้าในพื้นที่และนอกพื้นที่ โดยลูกแพะอายุ 1 เดือน จะถูกซื้อไปเลี้ยงต่อจนถึงอายุ 3 เดือน หากตรงตามสายพันธุ์ แข็งแรง ไม่มีประวัติการติดโรคติดต่อต้องห้าม (โรค布鲁เซลเลซิส) จะจำหน่ายเป็นแพะพันธุ์ ส่วนลูกแพะที่ลักษณะไม่ตรงตามสายพันธุ์จะถูกจำหน่ายในลักษณะของ แพะเนื้อ แหล่งจำหน่ายแพะเนื้อของผู้รับซื้อนอกพื้นที่มี 3 แหล่ง คือ ส่งออกโดยตรงไปยังประเทศกัมพูชาโดยต้องผ่านการกักโรคที่ด่านกักกันสัตว์เป็นเวลา 21 วัน ก่อนส่งออก และอีก 2 แหล่ง คือ ตลาดชายแดนอำเภออรัญประเทศและตลาดชายแดนอำเภอโคกสูง ซึ่งมีแหล่งจำหน่ายเดียวกันคือ จำหน่ายต่อไปยังอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี และประเทศกัมพูชา (Figure 2)

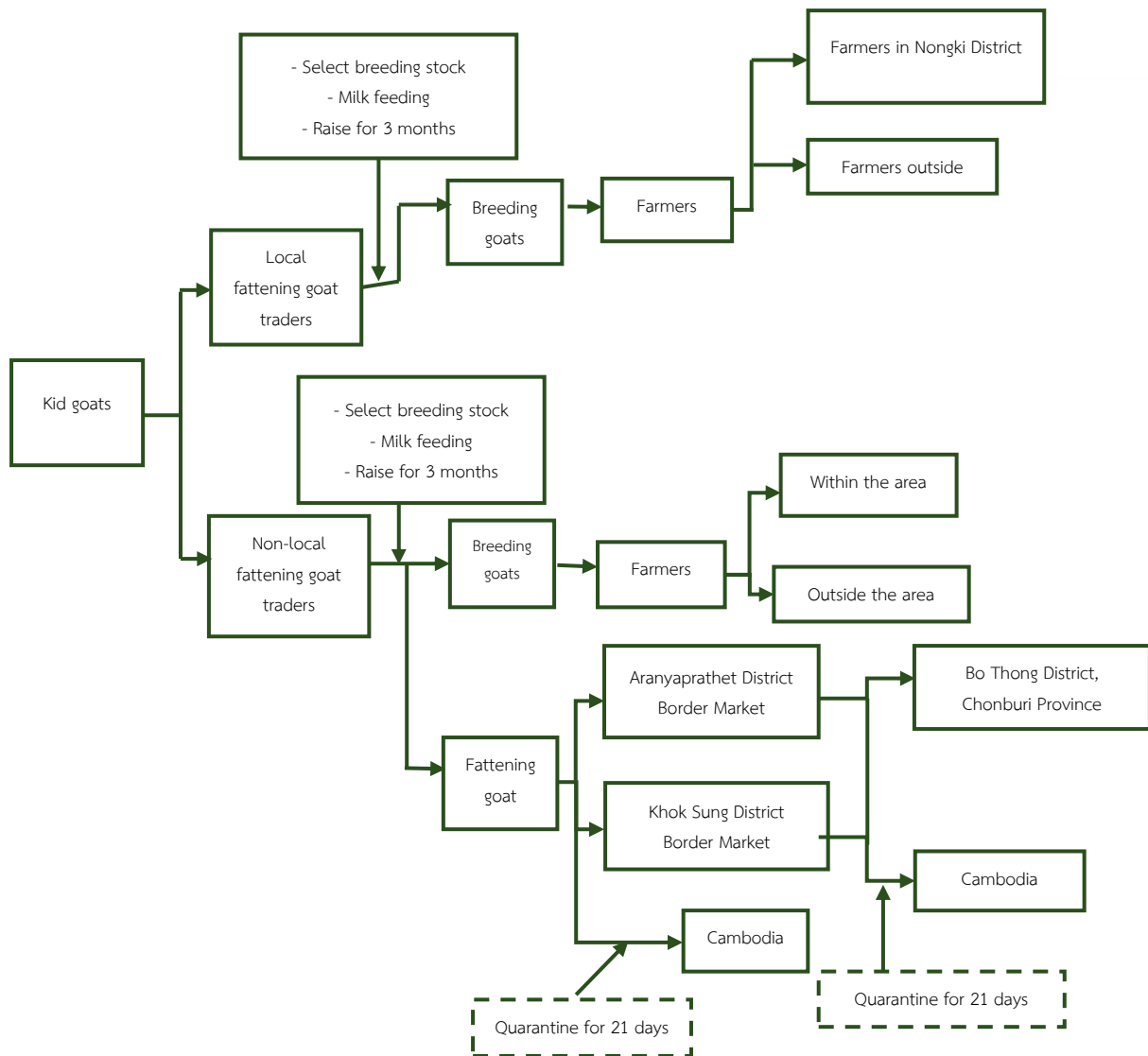

Figure 2 Kid goat sales pattern, Nongki District, Buriram Province

2) แพะขุนเล็ก การจำหน่ายแพะขุนเล็กมุ่งเน้นไปยังตลาดที่เลี้ยงแพะต่อ โดยเกษตรกรจะจำหน่ายแพะขุนเล็กเมื่อมีจำนวนในคอกมากเกินไป เกิดปัญหาด้านพื้นที่และแรงงานดูแล ซึ่งแพะที่จำหน่ายต้องมีอายุ 3-5 เดือน น้ำหนักไม่น้อยกว่า 15 กิโลกรัม และไม่มีประวัติโรคต้องห้าม (布鲁เซลโลซิส) การจำหน่ายมีทั้งแบบขายรายตัวและซังกิโล ซึ่งก่อนการซื้อขายแพะทุกตัวต้องผ่านการตรวจโรคปากเท้าเปื่อยก่อน การจำหน่ายแพะแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ พ่อค้าในพื้นที่ ซึ่งนำไปขายต่อให้เกษตรกรในและนอกอำเภอหนองกี่ และพ่อค้านอกพื้นที่ซึ่งมี 3 แหล่ง คือ ส่งออกโดยตรงไปยังประเทศกัมพูชาโดยต้องผ่านการกักโรคที่ด่านกักกันสัตว์เป็นเวลา 21 วัน ก่อนส่งออก และอีก 2 แหล่ง คือ ตลาดขายแดนอำเภออรัญประเทศและตลาดขายแดนอำเภอโคกสูง ซึ่งมีแหล่งจำหน่ายเดียวกันคือ จำหน่ายต่อไปยังอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี และประเทศกัมพูชา (Figure 3)

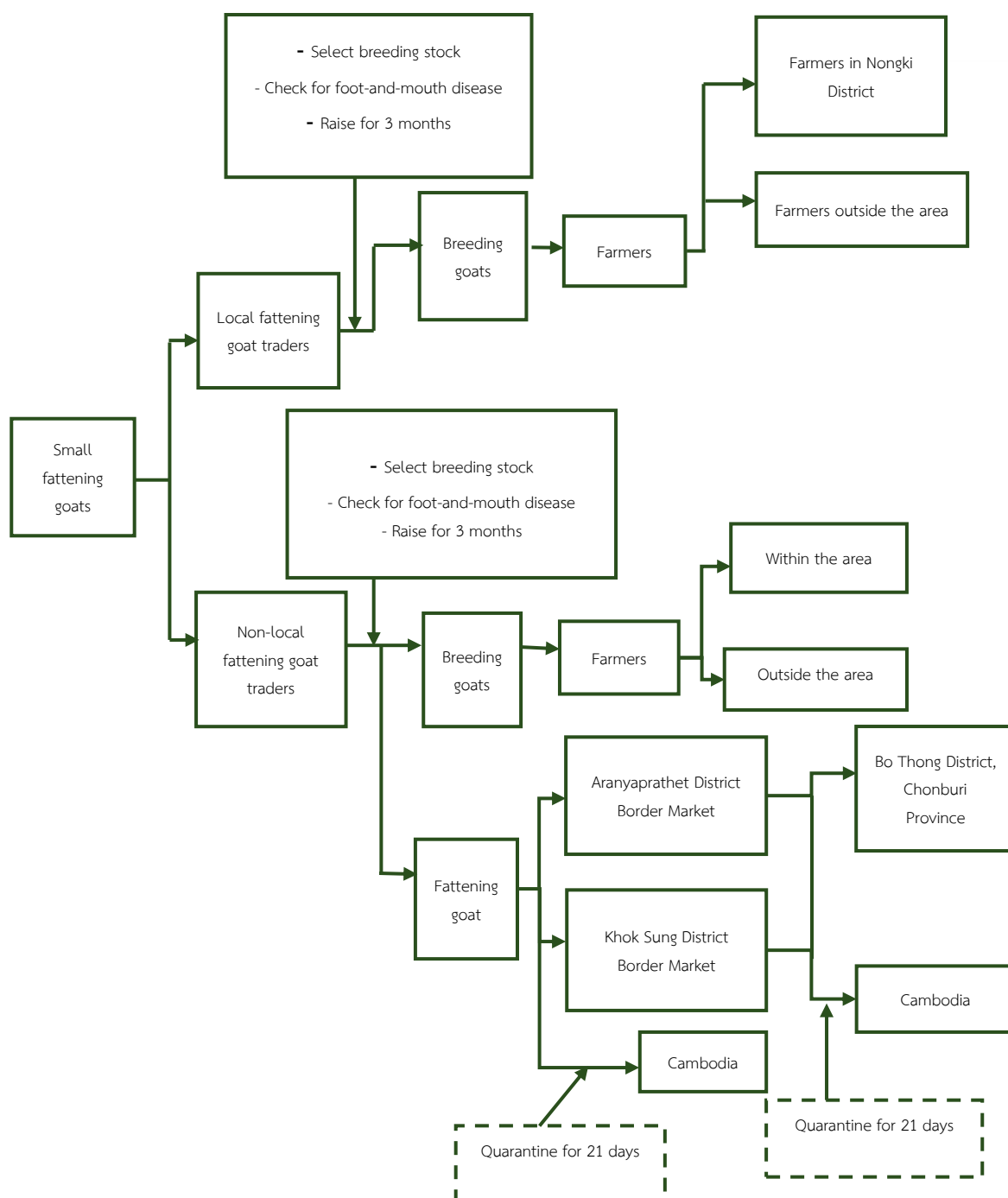

Figure 3 Small meat goat sales pattern, Nongki District, Buriram Province

3) แพะขุนใหญ่ การจำหน่ายแพะขุนใหญ่มักจำหน่ายให้ตลาดค้าส่ง พ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ ตลาดแพะเนื้อ แพะขุนใหญ่เป็นแพะที่ได้รับการเลี้ยงดูเป็นอย่างดี เพื่อให้มีน้ำหนักและขนาดที่เหมาะสม การเลี้ยงแพะขุนใหญ่จะใช้ระยะเวลานาน และมีการให้อาหารที่มีคุณภาพดี เพื่อให้ได้การจำหน่ายแพะขุนใหญ่นั่นตลาดค้าส่ง พ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ และตลาดเนื้อแพะ โดยแพะต้องได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี มีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 50 กิโลกรัม และไม่มีโรคติดต่อ แพะขุนใหญ่มักถูกจำหน่ายให้กับตลาดที่ต้องการเนื้อแพะในปริมาณมาก เช่น ตลาดค้าส่งแพะเนื้อ ตลาดที่มีการบริโภคเนื้อแพะในเทศกาลหรือพิธีกรรมทางศาสนา การจำหน่ายแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ พ่อค้าในพื้นที่และนอกพื้นที่ โดยมีการตรวจตรวจสอบสุขภาพก่อนซื้อ และแยกแพะตามวัตถุประสงค์ แพะพันธุ์จะมีน้ำหนัก 25-40 กิโลกรัม ใช้สำหรับผสมพันธุ์ ส่วนแพะเนื้อจะขุนจนหนัก 40-60 กิโลกรัม

ก่อนส่งไปขายในตลาดขายแดน ตลาดบริโภคในจังหวัดต่าง ๆ และส่งออกประเทศกัมพูชา โดยต้องผ่านการกักโรค 21 วัน เพื่อควบคุมโรคติดต่อ (Figure 4)

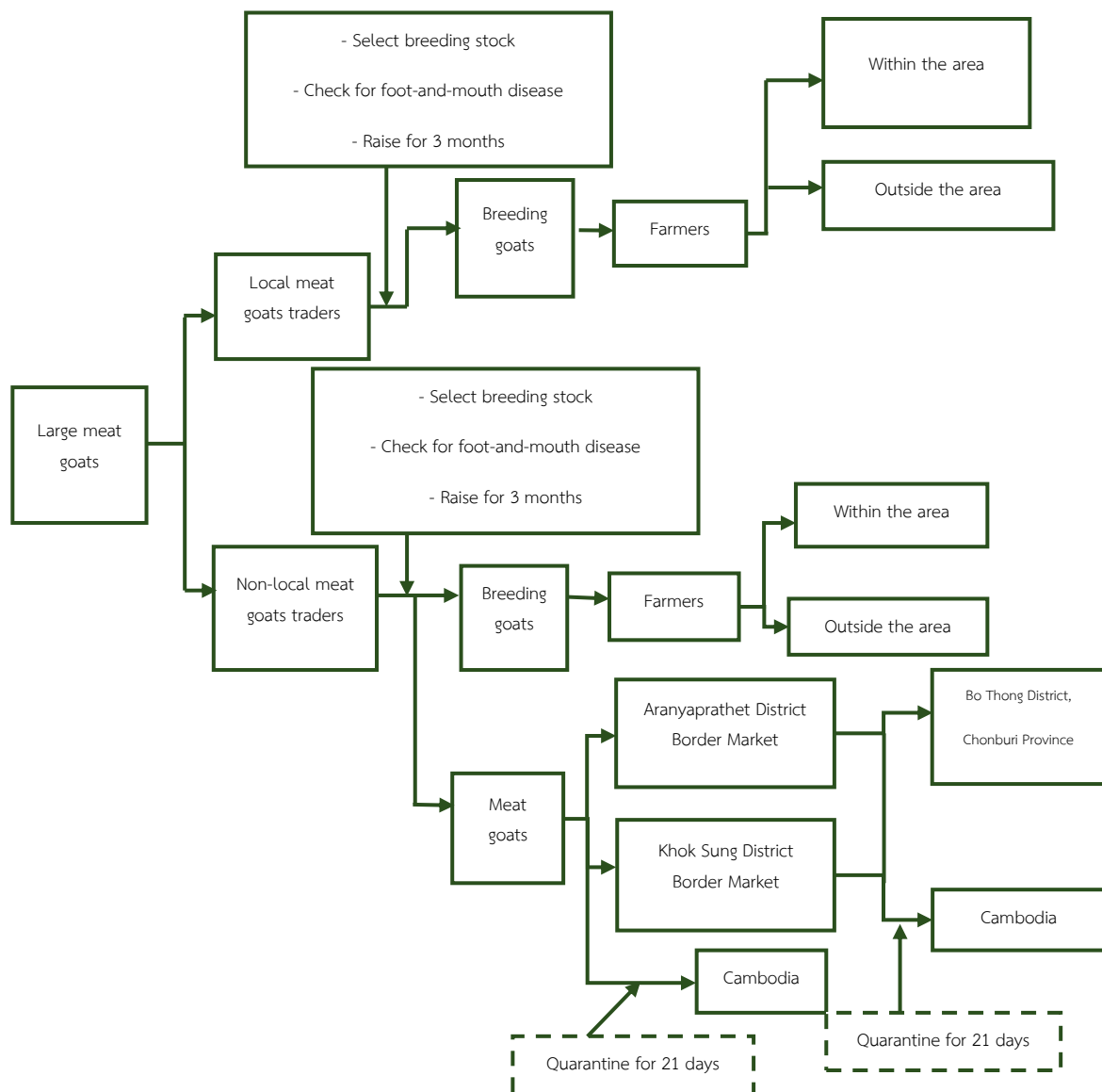

Figure 4 Large meat goat sales pattern, Nongki District, Buriram Province

4) แพะปลด การจำหน่ายแพะปลดมักจะเน้นไปที่ตลาดที่ต้องการเนื้อแพะในราคาประหยัด หรือการใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา โดยรูปแบบการจำหน่ายแพะปลดของเกษตรกร มีการจำหน่ายเพียงรูปแบบเดียวคือจำหน่ายให้พ่อค้าแพะเนื้อนอกพื้นที่ (Figure 5)

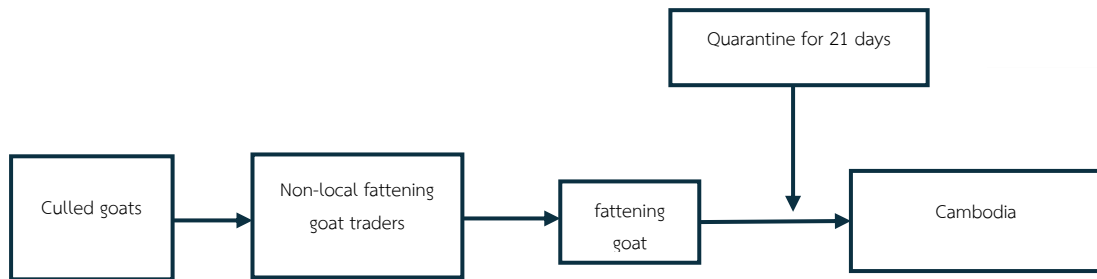

Figure 5 Culled goat sales pattern, Nongki District, Buriram Province

ระบบการจำหน่ายแพะเนื้อในอำเภอนองกิ จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วยผู้รวบรวมแพะเนื้อหลัก 2 กลุ่ม โดยผู้รวบรวมแพะเนื้อที่ 1 แบ่งเป็นพ่อค้าในพื้นที่จำนวน 1 ราย มีประสบการณ์ 6 ปี รายได้ในปี พ.ศ. 2565 จำนวน 714,740 บาท รับซื้อแพะเนื้อจากเกษตรกรผ่านการโทรศัพท์หรือเข้าพบโดยตรงที่ฟาร์ม และตกลงราคาตามน้ำหนักตัวและลักษณะภายนอก ก่อนจำหน่ายให้เกษตรกรทั้งในและนอกพื้นที่ รวมถึงพ่อค้านอกพื้นที่ ส่วนพ่อค้านอกพื้นที่มีจำนวน 1 ราย มีประสบการณ์ 5 ปี รายได้ในปี พ.ศ. 2565 จำนวน 1,987,085 บาท ใช้วิธีรับซื้อแบบเดียวกันและจำหน่ายให้เกษตรกรทั้งในและนอกพื้นที่ รวมถึงผู้รวบรวมแพะเนื้อที่ 2 ซึ่งเป็นอีกรายหนึ่งที่มีประสบการณ์ 8 ปี รายได้ในปี พ.ศ. 2565 จำนวน 1,848,594 บาท โดยรับซื้อผ่านการติดต่อกับพ่อค้านอกพื้นที่ และมีฟาร์มของตนเองไว้พักแพะที่รับซื้อเข้ามา เพื่อเฝ้าระวังอาการบาดเจ็บจากการขนส่งและโรคระบาด โดยช่องทางการจำหน่ายของผู้รวบรวมรายนี้คือส่งให้เกษตรกรในอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี และส่งออกไปยังประเทศกัมพูชา

เมื่อพิจารณามูลค่าและผลตอบแทนของการจำหน่ายแพะเนื้อแต่ละประเภท พบว่า ลูกแพะ มีความเสี่ยงด้านราคาสูง เนื่องจากราคาซื้อขายขึ้นอยู่กับคุณภาพ สายพันธุ์ และสุขภาพสัตว์ อีกทั้งการซื้อขายในลักษณะเหมารายตัวช่วงอายุ 1-3 เดือน ส่งผลให้กำไรต่อหัวมีความผันผวนสูง ในทางตรงกันข้าม การเลี้ยงต่อจนถึงระยะ แพะขุนเล็ก หรือ แพะขุนใหญ่ ทำให้สามารถจำหน่ายโดยใช้เกณฑ์น้ำหนัก (บาท/กิโลกรัม) ซึ่งเชื่อมโยงกับราคาตลาดที่มีเสถียรมากกว่า หลักฐานจากงานวิจัยในภาคใต้ รายงานว่า ราคาจำหน่ายเนื้อแพะในระดับผู้ผลิตและค้าปลีกเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 186.79-225.18 บาทต่อกิโลกรัม และราคาที่ขายให้กับภัตตาคารเฉลี่ยประมาณ 214.21 บาทต่อกิโลกรัม (Khwanmanee & Lahteh, 2020) แสดงให้เห็นว่าการยกระดับน้ำหนักและคุณภาพของแพะสามารถเพิ่มโอกาสในการขดเชยต้นทุนการผลิตและสร้างกำไรได้มากขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาของ Sorabut et al. (2021) ที่ดำเนินการในจังหวัดสตูล โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรจำนวน 5 ครัวเรือนซึ่งใช้ระบบฟาร์มแบบผสม (การเลี้ยงแพะร่วมกับกิจกรรมเกษตรอื่น) เพื่อนำมาประเมินความยืดหยุ่นทางเศรษฐกิจเมื่อเผชิญกับความเสียหายนอก ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองเชิงสถานการณ์ (Simulation modeling) พบว่า กำไรขั้นต้นรวม (Gross margin) ของฟาร์มแพะในปี พ.ศ. 2561 อยู่ระหว่าง 49,002-306,313 บาทต่อปี ขึ้นอยู่กับโครงสร้างระบบฟาร์มและการจัดการที่แตกต่างกัน โดยสัดส่วนกำไรขั้นต้นจากกิจกรรมแพะเพียงอย่างเดียวคิดเป็น ร้อยละ 2.27-30.51 ของกำไรขั้นต้นรวม นอกจากนี้ ฟาร์มที่มีการจัดการด้านโภชนาการและสุขภาพสัตว์ที่มีประสิทธิภาพสามารถสร้างรายได้สุทธิที่สูงกว่าเกษตรกรรายอื่นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ การจำลองสถานการณ์เมื่อราคาจำหน่ายแพะลดลงร้อยละ 20 ระหว่างปี พ.ศ. 2564-2570 พบว่าระบบฟาร์มแบบผสมสามารถช่วยกระจายความเสี่ยงทางรายได้ และลดการพึ่งพิงรายได้จากแพะเพียงอย่างเดียว อันสะท้อนถึงความสำคัญของการบูรณาการกิจกรรมทางการเกษตรหลายประเภทในครัวเรือนเพื่อเพิ่มเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรรายย่อย งานวิจัยจำลองระบบฟาร์มแพะ-พืชผสมในสตูล 5 แปลง พบว่า มูลค่ากำไรขั้นต้นรวมของฟาร์ม (Gross margin) ปี พ.ศ. 2561 อยู่ในช่วง ประมาณ 49,002-306,313 บาท/ปี สะท้อนความแตกต่างด้านโครงสร้างกิจกรรมและการจัดการของแต่ละฟาร์มอย่างชัดเจน สัดส่วนมูลค่า/กำไรจากกิจกรรม “แพะ” ต่อทั้งฟาร์ม แตกต่างสูงมาก โดยกำไรขั้นต้นจากแพะ อยู่ที่ ประมาณ 4,247-27,490 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 2.09-30.51 ของกำไรขั้นต้นรวม ขึ้นกับจำนวนแพะ น้ำหนัก/ผลผลิต และการจัดการ (โภชนาการ-วงจรผสมพันธุ์) ของแต่ละแปลง

5. ปัญหาในการเลี้ยงแพะเนื้อ การรับมือกับปัญหา การวิเคราะห์สถานการณ์การผลิต และแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

1) ปัญหาในการเลี้ยงแพะเนื้อ การรับมือกับปัญหา

แม้การเลี้ยงแพะเนื้อจะช่วยสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร แต่เกษตรกรยังคงเผชิญกับปัญหาหลายด้าน ทั้งด้านการผลิต การจัดการพื้นที่ โรคระบาด และการตลาด ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเลี้ยงแพะเนื้อ เกษตรกรได้พยายามปรับตัว และรับมือกับปัญหาเหล่านี้ด้วยตนเอง แต่ยังมีความต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาการเลี้ยงแพะเนื้อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีรายได้เพิ่มขึ้น รายละเอียดแสดงดังนี้ (Table 1)

Table 1 Problem in meat goat farming, coping strategies, and support needs for promotion and development

Identified problem	Coping mechanisms	Support requirements
<ul style="list-style-type: none"> ● Production: Rising input costs, particularly the high prices of breeding bucks and does. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Breeding and investment: Farmers generally retain their own breeding stock, select animals from their herds or neighboring farms, and rely on loans from the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC) or village funds to support investment. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Breeding and knowledge support: Government provision of breeding stock, farmer training, and study visits.
<ul style="list-style-type: none"> ● Disease prevention and control: Frequent outbreaks of foot-and-mouth disease, brucellosis, bloating, and diarrhea. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Disease prevention and control: Measures include regular disinfection, pest control, isolation of infected goats, separate feeding and watering systems, and cleaning of hands and equipment after handling sick animals. In cases of brucellosis, infected goats are separated and reported to the district livestock office. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Animal health services: Coordination with livestock officers for vaccination and disinfection.

Identified problem	Coping mechanisms	Support requirements
<ul style="list-style-type: none"> Marketing and distribution: Price suppression by traders, absence of reference prices, and limited market access. 	<ul style="list-style-type: none"> Marketing strategies: farmers may delay goat sales, extend the meat period until market prices improve, or reclassify goats for sale as breeding stock to increase income potential. 	<ul style="list-style-type: none"> Market development: registration of buyers and sale points, establishment of local markets, and promotion of export markets in border trade zones.
<ul style="list-style-type: none"> Disease prevention and control: Frequent outbreaks of foot-and-mouth disease, brucellosis, bloating, and diarrhea. 	<ul style="list-style-type: none"> Disease prevention and control: Measures include regular disinfection, pest control, isolation of infected goats, separate feeding and watering systems, and cleaning of hands and equipment after handling sick animals. In cases of brucellosis, infected goats are separated and reported to the district livestock office. 	<ul style="list-style-type: none"> Animal health services: Coordination with livestock officers for vaccination and disinfection.

2) การวิเคราะห์สถานการณ์ การผลิตและการตลาดแพะเนื้ออำเภอนองกี่

เพื่อให้เกิดการพัฒนาในระบบการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร ได้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนกับเกษตรกร เพื่อร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ของระบบการผลิตและการตลาดแพะเนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในพื้นที่มีประสบการณ์และความชำนาญในการเลี้ยงเป็นอย่างดี การเลี้ยงแพะเนื้อใช้แรงงานครัวเรือนเป็นหลัก มีเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอดำเนินการอบรมและพัฒนาเกษตรกรเป็นประจำ เพื่อให้ความรู้และเทคนิคการเลี้ยงที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การเลี้ยงแพะเนื้อยังมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การระบาดของโรค ต้นทุนการผลิตสูงราคามีความผันผวนตามปัจจัยต่าง ๆ แต่ตลาดแพะเนื้อมีความต้องการสูงเช่นกัน ซึ่งถือเป็นโอกาสให้เกษตรกรสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นได้ นอกจากนี้ นโยบายระดับจังหวัดยังสนับสนุนงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเลี้ยงแพะ ช่วยเพิ่มศักยภาพการผลิตและสร้างรายได้ที่ยั่งยืนแก่เกษตรกรจากการใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ SWOT เพื่อหา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ได้ผลดังนี้ (Table 2)

Table 2 SWOT Analysis of the meat goat production and marketing system in Nongki District, Buriram Province

(S: Strength)	(W: Weakness)
<ul style="list-style-type: none"> ● Farmers have substantial experience and expertise in raising meat goats. ● Goat production systems mainly depend on family labor → helps reduce labor costs. ● Use of family labor also allows efficient and flexible household-level farm management. ● District livestock officers provide annual training programs. ● Training focuses on modern and efficient goat-raising techniques to support farmers. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Agricultural labor is decreasing, and most farmers are elderly → limits production expansion and ability to perform physically demanding work. ● Farmers face financial constraints and insufficient working capital → restricts investment in farm improvements, input purchases, and scaling operations. ● Weak or underdeveloped farmer organizations → reduces bargaining power and control over sale timing. ● As a result, farm-gate prices often do not reflect actual production costs.
(O: Opportunities)	(T: Threat)
<ul style="list-style-type: none"> ● High market demand for meat goats → strong income opportunities for farmers. ● Availability of low-cost local feed (natural grasses, Leucaena) in Nong Ki District. ● Reduced feed costs lower overall production expenses. ● Access to cheap feed provides a competitive advantage in goat farming. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Foot-and-mouth disease outbreaks → major health issues and production losses. ● Lack of pricing mechanisms and strong bargaining groups → farmers vulnerable to middlemen. ● Purchase prices often below true production costs. ● Reduced profitability undermines long-term sustainability.

3) แนวทางการส่งเสริมและพัฒนากิจการเลี้ยงแพะเนื้อ ของเกษตรกรอำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา การรับมือ และความต้องการของเกษตรกร ตลอดจนการระดมความคิดเห็นผ่านการวิเคราะห์ SWOT ของระบบการผลิตและการตลาดแพะเนื้อในอำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ นำไปสู่การกำหนดแนวทางการส่งเสริมและพัฒนา ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน ทิศทางตลาด และความต้องการของเกษตรกร เพื่อยกระดับคุณภาพการผลิต เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน จำนวน 4 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 การพัฒนาการผลิตและควบคุมคุณภาพ

เน้นการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์เพื่อยกระดับคุณภาพแพะเนื้อ สร้างความเชื่อมั่นแก่ตลาด และเพิ่มช่องทางการจำหน่าย รวมทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์รองจากแพะ (นมแพะ ขนแพะ ปุ๋ยจากมูลแพะ หนังแพะ) เพื่อเพิ่มมูลค่า สอดคล้องกับจุดแข็งด้านประสบการณ์ของเกษตรกรและโอกาสจากความต้องการตลาดสูง

แนวทางที่ 2 การขยายช่องทางการตลาด

ประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายตลาดใหม่ โดยเฉพาะตลาดขายแดนและสื่อดิจิทัล ควบคู่กับการกำหนดช่วงเวลาการขายเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองราคา และลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง ซึ่งตอบโจทย์โอกาสด้านการเข้าถึงตลาด แต่ลดผลกระทบจากภัยคุกคามด้านราคาที่ไม่เป็นธรรม

แนวทางที่ 3 การเสริมสร้างความรู้และทักษะเกษตรกร

จัดอบรมและศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มทักษะด้านการจัดการฟาร์มและการควบคุมโรค ลดค่าใช้จ่ายการรักษา และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในระยะยาว สอดคล้องกับจุดอ่อนด้านข้อจำกัดความรู้ และตอบสนองต่อภัยคุกคามจากการระบาดของโรค

แนวทางที่ 4 การรวมกลุ่มและพัฒนาสถาบันเกษตรกร

สนับสนุนการรวมกลุ่มผู้เลี้ยงแพะเพื่อเสริมอำนาจต่อรอง เข้าถึงแหล่งทุน และร่วมกันกำหนดราคากลางอย่างเป็นธรรม ซึ่งช่วยลดจุดอ่อนด้านองค์กรเกษตรกรที่ยังไม่เข้มแข็ง และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

บทสรุป

การศึกษารังนี้ชี้ให้เห็นว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในอำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยที่ใช้แรงงานครัวเรือนเป็นหลัก มีประสบการณ์การเลี้ยงไม่ยาวนานนัก และยังคงเผชิญข้อจำกัดด้านเงินทุนหมุนเวียน การจัดการฟาร์ม และการเข้าถึงความรู้จากภาครัฐ แม้จะได้รับการสนับสนุนบางส่วนจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ แต่ช่องว่างในการยกระดับมาตรฐานฟาร์มยังคงมีอยู่ ขณะที่ด้านการตลาด เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลางและขาดอำนาจต่อรอง ส่งผลให้ราคาที่ได้รับไม่สอดคล้องกับต้นทุนการผลิต อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษายังสะท้อนโอกาสสำคัญจากความต้องการบริโภคแพะเนื้อที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการมีวัตถุดิบอาหารสัตว์ท้องถิ่นที่ต้นทุนต่ำ ซึ่งเอื้อต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน หากมีการส่งเสริมที่เหมาะสม ทั้งในด้านการพัฒนาสายพันธุ์และคุณภาพผลผลิต การสร้างเครือข่ายการตลาด การจัดอบรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกร และการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง ก็จะช่วยยกระดับการผลิตและการตลาดแพะเนื้อให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนมากขึ้น ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ การขยายตลาด การเสริมสร้างทักษะ และการรวมกลุ่มเกษตรกร จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การยกระดับรายได้ครัวเรือน สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสนับสนุนการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงแพะเนื้อในพื้นที่อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ กรมส่งเสริมการเกษตร ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมใน สาขาส่งเสริมการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ภายใต้การร่วมมือทางวิชาการ ว่าด้วยการพัฒนาวิชาการ ด้านการเรียนการสอน การวิจัย และเพื่อน ๆ ร่วมรุ่น MOU รุ่นที่ 1 กรมส่งเสริมการเกษตร ที่ให้การสนับสนุนตลอดมา และเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้ออำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลการวิจัยจนสำเร็จลุล่วง

เอกสารอ้างอิง

- Department of Livestock Development Region 8. (2020). *Goat farming situation and challenges in the network of Surat Thani Animal Breeding and Research Center*. Department of Livestock Development.
- Department of Livestock Development. (2021). *Number of livestock farmers and livestock in 2021*. Department of Livestock Development. <https://opendata.nesdc.go.th>

- Department of Livestock Development. (2022). *Strategic Plan of the Department of Livestock Development 2018–2022*. Department of Livestock Development.
<https://pvlocnt.dld.go.th/webnew/images/stories/strategy/2563/plan6165-p1-153.pdf>
- Hongsapak, T. (2013). Goat farming in Thailand. *Kasetsart Livestock Journal*, 40(157), 63–66.
- Inbun, S., & Wilalai, C. (2021). Study on production and marketing conditions of meat goats in Sapphaya District, Chai Nat Province. *Journal of Agriculture and Society*, 10(2), 45–60.
- Khwanmanee, N., & Lahteh, K. (2020). *Development of Marketing Strategies for Meat Goats in Songkhla Province*. *Recent Science and Technology*, 12(1), 160–170.
- Manwicha, A., Suwamsiri, S., Sinlapaman, P., Mahaphrom, P., & Yoklian, J. (2018). *Production performance of Black Bengal goats (royally bestowed animals) under Thailand's hot and humid climate*. Department of Livestock Development.
<https://royal.dld.go.th/webnew/images/Rachan/011/black-Bnggal-Goat.pdf>
- Office of Agricultural Economics Region 12. (2022). *Production and marketing of young goats in Lower Northern Region 2*. Department of Livestock Development.
<https://pvlo-uta.dld.go.th/webnew/images/stories/12-goat-2565.pdf>
- Pontong, N., Damrongwatthana, J., Khaenamkaew, D., Dechachai, U., Phrakru Nitidhamabondit (Kongkhawai, S.), Phrakrupalad Sarote (U.), Phramaha Charoonsak Chooyong, Phramaha wiset Mangkhang, Phrakruphromkhetkhanarak (Ruangrod, C.), Panthanon, S., Banlikitkul, N., & Kanchanaphommaphat, T. (2025). Pae Plai Khlong: Career promotion guidelines for small-scale goat farmers - A case study of Ban Plai Khlong Community, Moo 6, Chian Khao Subdistrict, Chaloem Phra Kiat District, Nakhon Si Thammarat Province. *Journal of Social Science Development*, 8(1), 16–28. (In Thai)
- Sorabut, T., Jongrungrot, V., & Chanjula, P. (2021). Simulation modeling of raising meat goat farming system: Case study of farms in Satun Province. *PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research*, 10(1), 1–11.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/PSAKUIJIR/article/download/248071/169706/>
- Supat, I., & Pusanisa, K. (2021). *Meat goat production in Nakhon Pathom province*. Office of Provincial Livestock, Department of Livestock Development.
- Tongkaemkaew, U. (2023). Assessment of meat goat farming under GFM and GAP standards based on the concept of self-reliance. *Journal of Community Development and Life Quality*, 11(2), 152–164. (In Thai)
- Wattanachan, C., Prueksa, N., & Malikrua, P. (2021). *Goat Farming Manual for Farmers [Manual]*. Faculty of Natural Resources, Prince of Songkla University.
<https://pmua.or.th/wp-content/uploads/2022/12/คู่มือการเลี้ยงแพะฉบับเกษตรกร.pdf>